

А К Т

лісопатологічного обстеження лісових насаджень ДП "Могилів-Подільський райагроліс" ВОКСЛП "ВІНОБЛАГРОЛІС" на доцільність призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів

07 жовтня 2025 року

селище Вендичани, Вінницької області

Нами, провідним інженером-лісопатологом сектору моніторингу стану лісових насаджень філії "Вінницялісозахист" державного спеціалізованого лісозахисного підприємства "Київлісозахист" (далі - філія "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист") Андрієм КАМЕНЧУКОМ, лісничим дочірнього підприємства «Могилів-Подільський райагроліс» Вінницького обласного комунального спеціалізованого лісгосподарського підприємства "Віноблагроліс" (далі - ДП "Могилів-Подільський райагроліс" ВОКСЛП "ВІНОБЛАГРОЛІС") Анатолієм БРАТЧУКОМ, майстром лісу ДП «Могилів-Подільський райагроліс» Сергієм ХІБОВСЬКИМ, (на підставі листа ДП "Могилів-Подільський райагроліс" ВОКСЛП "ВІНОБЛАГРОЛІС") від 30 вересня 2025 року за № 84), в період з 02.10.2025 по 07.10.2025 року, проведено лісопатологічне обстеження (у відповідності п. 8, 9 Порядку організації та захисту лісів затвердженого постановою КМУ від 20 травня 2022 р. № 612) для планування та здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на 2026 рік, в лісових насадженнях, що знаходяться в постійному користуванні ДП "Могилів-Подільський райагроліс".

Обстеженням встановлено наступне:

Коротка таксаційна характеристика лісових насаджень, відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування 2015 року ДП "Могилів-Подільський райагроліс", представленого для лісопатологічного обстеження, причини призначення заходів та орієнтовна інтенсивність проведення заходів:

Лісництво (сучасне)	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, га	Номер ділянки	Площа, що потребує проведення заходів, га	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування							категорія лісів	вид запланованих заходів	Причини призначення заходів	Орієнтовна інтенсивність проведення заходів, %
						склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану, м3 на 1 га				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Могилів-Подільська діляниця	3	3	10,0		10,0	8ГЗ2ДЗ+ЧШ+КЛП	61	0.67	3	19	20	180	3	ВСП	некроз ГЗ, кореневі та стовбурові гнилі, судинний мікоз ДЗ, заболонник грабовий та дубовий, златки	10
	4	3	12,9		12,9	9ДЗ1ГЗ+БРС+ЧШ	101	0.7	2	25	36	305	3	ВСП	судинний мікоз ДЗ, кореневі та стовбурові гнилі, некроз ГЗ, заболонник дубовий, златки	5
	9	9	10,6		10,6	5ЯЗ4ГЗ1ДЗ	49	0.7	1	18	18	185	3	ВСП	опеньок осінній, кореневі та стовбурові гнилі, халаровий некроз ЯЗ, ясеневі лубоїди, заболонник дубовий, златки	10
	9	15	4,0		4,0	8ДЗ2ГЗ+ЯЗ	70	0.65	2	21	26	225	3	ВСП	судинний мікоз ДЗ, кореневі та стовбурові гнилі, некроз ГЗ, заболонник дубовий, златки	10
	9	16	10,6		10,6	10ГЗ+ДЗ+КЛП	66	0.7	3	17	20	145	3	ВСП	некроз ГЗ, кореневі та стовбурові гнилі, заболонник грабовий та дубовий, златки	10
	17	13	2,9		2,9	9ГЗ1ЯЗ+ДЗ+КЛП	60	0.7	3	19	18	190	3	ВСП	некроз ГЗ, кореневі та стовбурові гнилі, заболонник грабовий, ясеневі лубоїди, златки	10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Могилів-Подільська дільниця	27	4	3,4		3,4	10ЯЗ+СЗ	53	0.65	2	18	20	180	3	ВСП	буревій, кореневі гнилі, ясеневі лубоїди, златки	15
	27	7	0,5		0,5	10МДЕ	108	0.55	3	24	32	240	3	ВСП	буревій, вігровал, кореневі гнилі	10
	28	10	2,0		2,0	10ДЗ	108	0.6	3	24	36	260	3	ВСП	судинний мікоз ДЗ, кореневі та стовбурові гнилі, заболонник дубовий, златки	5
	28	14	2,4		2,4	1яр 10ДЗ+ГЗ 2яр 10ГЗ	108 25	0.6 0.4	3	24 9	32 8	260 30	3	ВСП	судинний мікоз ДЗ, кореневі та стовбурові гнилі, заболонник дубовий, златки	5
	28	27	13,9		13,9	1яр9СЗ1ГЗ+БП 2яр 10ГЗ	98 30	0.65 0.3	3	23 11	32 10	250 30	3	ВСП	малий та великий соснові лубоїди, некроз ГЗ, офіостомові гриби	5
	41	13	18,4		18,4	10ГЗ+КЛП+ЛПД	85	0.7	3	22	24	235	3	ВСП	некроз ГЗ, кореневі та стовбурові гнилі, заболонник грабовий, златки	5
	42	10	3,9		3,9	1яр 10ДЗ+ГЗ 2яр 10ГЗ	94 25	0.55 0.5	3	20 8	36 8	180 30	3	ВСП	судинний мікоз ДЗ, кореневі та стовбурові гнилі, заболонник дубовий, златки	10
	49	6	0,8		0,8	10ДЗ+КЛЯ+ЯЗ+СЗ	74	0.6	2	22	26	235	3	ВСП	судинний мікоз ДЗ, кореневі та стовбурові гнилі, заболонник дубовий, златки	10
	49	7	0,9		0,9	10ДЗ+СЗ	69	0.6	2	20	22	205	3	ВСП	судинний мікоз ДЗ, кореневі та стовбурові гнилі, заболонник дубовий, златки	15
	49	10	0,7		0,7	6ДЗ4КЛЯ	84	0.55	3	21	32	160	3	ВСП	кореневі та стовбурові гнилі, опеньок осінній, заболонник дубовий, златки	15
	62	10	5,0		5,0	6ДЗ4ГЗ+АКБ	120	0.5	3	22	32	170	3	ВСП	судинний мікоз ДЗ, кореневі та стовбурові гнилі, некроз ГЗ, заболонник дубовий, златки	10
	63	14	6,8		6,8	9АКБ1БРС+ГЛЗ+ЧШ	50	0.5	2	19	22	120	3	ВСП	кореневі та стовбурові гнилі, опеньок осінній, графіоз	15
	64	9	1,0		1,0	5ЯЗ4АКБ1КЛП	68	0.6	2	21	26	170	3	ВСП	опеньок осінній, кореневі та стовбурові гнилі, халаровий некроз ЯЗ, ясеневі лубоїди, златки	15
	64	12	2,0		2,0	4ЯЗ6АКБ	31	0.6	1А	15	16	100	3	ВСП	опеньок осінній, кореневі та стовбурові гнилі, халаровий некроз ЯЗ, ясеневі лубоїди, златки	25
	64	14	2,7		2,7	5АКБ2КЛП2ВЗД1ЯЗ	30	0.5	2	15	20	80	3	ВСП	кореневі та стовбурові гнилі, опеньок осінній, графіоз, златки, ясеневі лубоїди	20
	70	10	2,9		2,9	10АКБ+КЛЯ	41	0.6	1	15	18	100	3	ВСП	кореневі та стовбурові гнилі, опеньок осінній, златки	20
	72	8	5,1		5,1	7ДЗ3ГЗ+ВЗД	85	0.55	3	22	36	180	3	ВСП	судинний мікоз ДЗ, кореневі та стовбурові гнилі, некроз ГЗ, заболонник дубовий, златки	15
	73	16	10,0		10,0	5ДЗ5ГЗ+КЛП+ЧШ	120	0.6	3	24	36	220	3	ВСП	судинний мікоз ДЗ, кореневі та стовбурові гнилі, некроз ГЗ, заболонник дубовий, златки	10
	74	14	3,4		3,4	7АКБ(51) 3АКБ(21)	51	0.45	2	18	24	70	3	ВСП	кореневі та стовбурові гнилі, опеньок осінній, златки	1
	80	13	2,2		2,2	9КЛГ1ДЗ+ЧШ+АКБ+БРС	76	0.6	2	21	28	200	3	ВСП	кореневі та стовбурові гнилі, опеньок осінній, златки, заболонник дубовий	1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Могилів-Подільська ділянка	80	14	1,7		1,7	10ДЗ+АКБ+ КЛП+БРС+Л ПД	99	0.7	3	23	32	280	3	ВСР	судинний мікоз ДЗ, кореневі та стовбурові гнилі, заболонник дубовий, златки	10
	82	1	12,5		12,5	10ДЗ+ЯЗ	99	0.65	3	23	28	260	3	ВСР	судинний мікоз ДЗ, кореневі та стовбурові гнилі, заболонник дубовий, ясеневі лубоїди, златки	10
	82	9	2,3		2,3	7ЯЗ3АКБ+БРС	79	0.55	1	25	32	205	3	ВСР	опеньок осінній, кореневі та стовбурові гнилі, халаровий некроз ЯЗ, ясеневі лубоїди, златки	15
	83	13	5,1		5,1	10АКБ	31	0.5	1А	18	22	110	3	ВСР	опеньок осінній, кореневі та стовбурові гнилі, халаровий некроз ЯЗ, ясеневі лубоїди, златки	15
	83	15	5,0		5,0	5ГЗ3ДЗ1ЯЗ 1КЛП	65	0.6	2	20	22	180	3	ВСР	некроз ГЗ, кореневі та стовбурові гнилі, заболонник дубовий, ясеневі лубоїди, златки	10
	83	17	4,9		4,9	5КЛП2ГЗ 2ДЗ1ЯЗ	75	0.6	2	22	26	200	3	ВСР	опеньок осінній, кореневі та стовбурові гнилі, некроз ГЗ, халаровий некроз ЯЗ, ясеневі лубоїди, заболонник дубовий, златки	10
	83	19	4,0		4,0	5ЯЗ3ДЗ2ГЗ	70	0.7	1	24	28	230	3	ВСР	опеньок осінній, кореневі та стовбурові гнилі, некроз ГЗ, халаровий некроз ЯЗ, ясеневі лубоїди, заболонник дубовий, златки	10
	83	20	6,5		6,5	4ДЗ6ГЗ	76	0.7	2	22	26	190	3	ВСР	судинний мікоз ДЗ, кореневі та стовбурові гнилі, некроз ГЗ, заболонник дубовий, златки	10
	83	23	11,5		11,5	4ДЗ6ГЗ+ ЧШ+ЛПД+К ЛП	80	0.7	2	22	26	220	3	ВСР	судинний мікоз ДЗ, кореневі та стовбурові гнилі, некроз ГЗ, заболонник дубовий, златки	10
	87	8	3,9		3,9	9ДЗ1ГЗ	106	0.65	2	24	36	260	3	ВСР	судинний мікоз ДЗ, кореневі та стовбурові гнилі, некроз ГЗ, заболонник дубовий, златки	10
	87	15	4,5		4,5	9ГЗ1ДЗ+ АКБ+КЛП +ЧШ+ГЛЗ +ЛПД	84	0.65	3	22	24	220	3	ВСР	некроз ГЗ, кореневі та стовбурові гнилі, заболонник грабовий та дубовий, златки	10
	100	26	7,7		7,7	4ДЗ3ГЗ 2КЛП1АКБ+ ЯЗ	70	0.7	3	20	26	180	3	ВСР	кореневі та стовбурові гнилі, опеньок осінній, некроз ГЗ, заболонник дубовий, златки	10
	104	7	23,8		23,8	5ДЗ5ГЗ +АКБ+КЛП	71	0.8	2	19	26	195	3	ВСР	кореневі та стовбурові гнилі, опеньок осінній, некроз ГЗ, заболонник дубовий, златки	5
	110	6	14,2		14,2	8ДЗ2ГЗ +КЛП	71	0.7	1	22	26	230	3	ВСР	кореневі та стовбурові гнилі, опеньок осінній, некроз ГЗ, заболонник дубовий, златки	5
	120	3	1,7		1,7	10АКБ+ГЗ	20	0.5	2	11	14	50	3	ВСР	кореневі та стовбурові гнилі, опеньок осінній, некроз ГЗ, златки	20
	120	7	5,0		5,0	8СКР2АКБ	35	0.5	2	12	16	45	3	ВСР	кореневі та стовбурові гнилі, опеньок осінній, ясеневі лубоїди, златки	20
Всього ВСР по підприємству					253,3											

Лісопатологічне обстеження лісових насаджень, що належать ДП "Могилів-Подільський райагроліс" проводилося без валки модельних дерев шляхом візуального обстеження деревостанів, а також повалених дерев на ділянці або на суміжній з нею для визначення видового складу стовбурових шкідників з метою визначення причин масового всихання лісових насаджень, стану осередків масового розмноження шкідників та хвороб лісу, а також визначення видів, обсягів, строків, місць та особливостей здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

Загальна обстежена площа по ДП "Могилів-Подільський райагроліс" складає 253,3 га.

По причинах розладнання та деградації насаджень в загальному по підприємству (за переважаючим збудником хвороби/шкідником):

Вид шкідників, хвороб та інших патологій	Ступінь пошкодження			
	слабкий	середній	сильний	Всього
буревій	3,9			3,9
опеньок осінній	19,5	10,4		29,9
кореневі та стовбурові гнилі	45,7	25,4		71,1
судинний мікоз ДЗ	77,1	6,0		83,1
некроз ГЗ	51,4			51,4
соснові лубоїди	13,9			13,9
Разом	211,5	41,8		253,3

Лісопатологічна характеристика обстежених насаджень:

Основними причинами розладнання обстежених деревостанів, що призводять до всихання листяних порід є кореневі та стовбурові гнилі, які викликаються комплексом різних причин: дерева ДЗ від пошкодження опеньком осіннім, що викликає білу заболонну гниль коренів а також стовбуровими шкідниками, судинним мікозом ДЗ (офіостомозом), поперечним раком та трутовиком дубовим несправжнім, що викликають стовбурові гнилі; дерева ясена в результаті діяльності опенька осіннього, що викликає заболонну гниль коренів та халарового некрозу; дерева граба від некрозу, дерева береста від голландської хвороби (графіозу), кленів від вертицильозу. Ураження і руйнування коренів дуже сильно впливає на стан дерев, так як порушується надходження в його надземні частини води та поживних речовин. Тому кореневі гнилі призводять до швидкого ослаблення і всихання дерев, вітровалів та заселення дерев стовбуровими шкідниками.

Збудниками стовбурових гнилей, а це в основному ядрові та ядрово-заболонні гнилі, є трутові гриби які заражають дерева базидіоспорами через обламані гілки, морозобійні тріщини та інші пошкодження стовбурів і гілок. Ураження стовбуровими гнилями призводить до бурелому, сніголаму та захаращення насаджень. Деревя АKB, які є у обстежених насадженнях, в основному суховершинні, з великою кількістю сухостійних дерев, пошкоджені стовбуровими та кореневими гнилями. Всихання крон дерев АKB коливається в межах від 1/3 до 3/4, в основному це гілки 1 та 2 порядку.

На обстежених дубових та ясеневих ділянках частина дерев дуба звичайного та ясена звичайного уражені опеньком осіннім (під корою дерев V-VI категорії стану виявлено міцеліальну плівку та ризоморфи згаданої хвороби). Також при огляді ділянок на окремих деревах ДЗ на стовбурах наявне ураження поперечним раком ДЗ, а також трутовиком дубовим несправжнім. Сухостійні та всихаючі дерева характеризуються заселенням та відпрацюванням стовбуровими шкідниками, про що свідчить наявність льотних отворів на стовбурах дерев. Переважна кількість дерев, що відноситься до сухостою минулих років відпрацьовані стовбуровими шкідниками родин златок (Buprestidae), в незначному відсотку – представниками родин вусачів (Cerambycidae). Сухостійні дерева поодинокого та групового розміщення. Основними виявленими видами на ДЗ є златки (Buprestidae) (дубова, бронзова та зелена вузькотіла), вусач дубовий малий (Cerambyx scopolii Fuessly), а також заболонник дубовий (Scolytus intricatus Ratz.).

Основними виявленими видами на ЯЗ є лубоїд ясеневий великий (*Hylesinus crenatus* F.), лубоїд ясеневий малий (*Hylesinus fraxini* Panz.) та заболонник струменястий (*Scolytus multistriatus* Marsh.), на грабі поодинокі зустрічається заболонник грабовий (*Scolytus carpini* Ratz.), та свердлик листяний (*Elatroides dermestoides* L.).

Характер перебігу патологічних процесів у даних насадженнях різний – наявний як комлевий тип прояву та локалізації гнилей (наявність дупел в комлевій та прикореневій частинах стовбурів дерев) так і вершинний – в кронах дерев, що призводить до прояву суховершинності (мікози), широкого поширення водяних пагонів, як одного із головних показників ослаблення деревостанів. Суховершинність за зовнішніми проявами перебігу захворювання відповідає судинному мікозу (дерева породи ДЗ), халарового некрозу ясеня (дерева ЯЗ), а також некрозу ГЗ.

Поодинокі в насадженнях наявні дерева з плодовими тілами дереворуйнівних грибів – трутовиків, серед яких найчастіше зустрічаються - трутовик дубовий несправжній, а також інші їх види, що теж призводять до появи та розповсюдження у внутрішніх тканинах деревини стовбурових гнилей. Разом з тим поодинокі спостерігаються вітровальні та буреломні дерева, дерева з ухилом більше 30 градусів, а також дугоподібно зігнуті дерева.

В кварталі 27 виділ 4 площа 3,4 га та кварталі 27 виділ 7 площа 0,5 га встановлено, що внаслідок стихійного природного явища - буревію 2025 року відбулось пошкодження насаджень, яке характеризується слабким ступенем пошкодження, групового та куртинного характеру. Внаслідок пошкодження утворилася значна кількість вітровальних та буреломних дерев, дерев з нагнутими стовбурами, з підірваною кореневою системою, дерев з нахилом стовбурів більше 30 градусів, тощо. Дерев на час обстеження заселені та частково відпрацьовані стовбуровими шкідниками.

Основними причинами розладнання обстеженого хвойного деревостану з головною породою СЗ (кв.28 вид.27 площа 13,9 га) є діяльність комплексу стовбурових шкідників у видовому складі яких на сосні провідне місце посідають лубоїди соснові - лубоїд сосновий малий (*Blastophagus minor* Hart.), лубоїд сосновий великий (*Blastophagus piniperda* L.), в меншій мірі - короїд верхівковий (*Ips acuminatus* Gyll.) та короїд-стенограф (*Ips sexdentatus* Boem.). Переважна кількість дерев, що відноситься до сухостою минулих років відпрацьовані стовбуровими шкідниками родин златок (*Buprestidae*), в незначному відсотку – представниками родин вусачів (*Cerambycidae*). Водночас у ходах стовбурових шкідників поширюються офіостомові гриби – збудники синяви та інші патогени. Сухостійні дерева поодинокі та групового розміщення.

Обстеженні лісові насадження є небезпечними осередками подальшого розповсюдження кореневих та стовбурових гнилей, вторинних (стовбурових) шкідників і відносяться до II класу біологічної стійкості.

Для поліпшення санітарного стану лісів та відповідно до «Санітарних правил в лісах України» рекомендовано провести вибіркові санітарні рубки (ВСР) на загальній площі 253,3 га у 2026 році.

Під час проведення даного обстеження лісовій охороні ДП «Могилів-Подільський райагроліс» надавалась методична допомога з питань лісозахисту.

Примітка: відбір дерев до рубки, геодезична зйомка частин таксаційних виділів, матеріально-грошова оцінка лісосік, визначення фактичних середніх розрядів висот та діаметрів проводиться силами лісової охорони ДП «Могилів-Подільський райагроліс».

ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Відповідно п. 5 Санітарних правил в лісах України скласти перелік заходів з поліпшення санітарного стану лісів (додаток 1) та погодити з філією "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист" і Центральним Західним міжрегіональним управлінням лісового та мисливського господарства.
2. Рубки провести згідно Санітарних правил в лісах України.
3. З метою недопущення появи та розповсюдження стовбурових шкідників та збереження технічних якостей деревини рубки поліпшення санітарного стану лісів необхідно провести в максимально стислі терміни з урахуванням сезонного розвитку шкідників і хвороб лісу.

4. Порубкові залишки і неліквідну деревину потрібно подрібнювати та розкидати рівномірно по ділянці, для недопущення розвитку осередків стовбурових шкідників.
5. Осередки шкідників та хвороб лісу виявлені даним лісопатологічним обстеженням поставити на облік.

Акт складений в чотирьох примірниках:

- 1-й - філії "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист";
- 2-й - Центрально-Західному міжрегіональному УЛМГ;
- 3-й - ВОКСЛП "Віноблагроліс".
- 4-й - ДП «Могилів-Подільський райагроліс».

ПІДПИСИ :

Провідний інженер-лісопатолог сектору моніторингу
стану лісових насаджень філії "Вінницялісозахист"
ДСЛП "Київлісозахист"

 Андрій КАМЕНЧУК

Лісничий ДП «Могилів-Подільський райагроліс»

 Анатолій БРАТЧУК

Майстер лісу ДП «Могилів-Подільський райагроліс»

 Сергій Хібовський